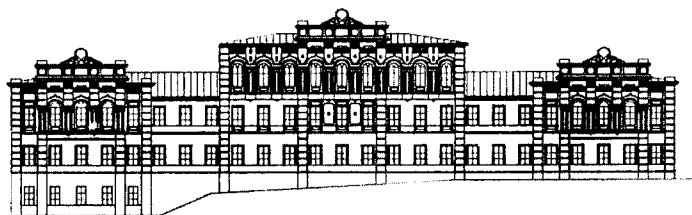

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ПРОБЛЕМИ МУЗЕЄЗНАВСТВА, ЗБЕРЕЖЕННЯ
ТА ВІДНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ**
(До 85-річчя Харківської державної академії культури та 25-річчя
відкриття першого в Україні музейного відділення ХДАК)

Матеріали всеукраїнської науково-теоретичної конференції
14–15 травня 2014 р.

Харків
ХДАК
2014

УДК[069:930.85](063)
ББК 79.1я431+63.3(4УКР)-7я431
П 78

Друкується за рішенням ученої ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 11 від 29.04.2014 р.)

Редакційна колегія:

В. М. Шейко	д-р іст. наук, проф., чл.-кор. НАМУ, ректор ХДАК
М. М. Каністратенко	канд. іст. наук, доц., перший проректор ХДАК
С. І. Лиман	д-р іст. наук, проф. ХДАК
О. О. Тортика	д-р іст. наук, проф. ХДАК
С. В. Потрашков	д-р іст. наук, проф. ХДАК
О. В. Жукова	канд. іст. наук, доц. ХДАК
Л. Ф. Торбовська	нач. ред.-вид. відділу

...

П 78 Проблеми музеєзнавства, збереження та відновлення історичної пам'яті (до 85-річчя Харківської державної академії культури та 25-річчя відкриття першого в Україні музейного відділення ХДАК) : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф., 14–15 трав. 2014 р. / [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. — Х. : ХДАК, 2014. — 100 с.

Висвітлюється доробок відомих науковців, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів України та зарубіжних країн, співробітників провідних музеїв з проблем музеєзнавства та історичного краєзнавства, підготовки фахівців музейної галузі в Україні.

УДК[069:930.85](063)
ББК 79.1я431+63.3(4УКР)-7я431

© Харківська державна академія
культури, 2014

Є. С. Ярошенко

ФОРМУВАННЯ МУЗЕОЛОГІЇ ЯК НАУКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРУВАННЯ МУЗЕОЛОГІЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ

Сучасний етап розвитку наукового пізнання відзначається нагальною потребою вирішення актуальних проблем теоретико-методологічного змісту.

Нині в науковому співтоваристві спостерігається зацікавленість до проблем музеології, як до відносно нової галузі знань, її теоретичного осмислення, удосконалення професійного понятійного апарату, що свідчить про оформлення її як повноцінної наукової дисципліни. Курс України до європейських стандартів, зокрема і в музейній сфері, потребує від фахівців аналізу світового досвіду, осмислення теоретичних засад дослідження і використання культурних цінностей.

Музеологія – наука, що формується на межі соціального і гуманітарного пізнання, вивчає закономірності розвитку та функціонування музею, його взаємодію з культурною спадщиною, а також з суспільством. Проте, Рада ICOM (Міжнародний комітет із музеології при Міжнародній раді музеїв) уже протягом десятиліття не може домовитися про дефініцію терміна «музеологія», нині тривають дискусії щодо визначення поняття «музей».

Класифікація музеології в системі інших наук є також дискусійною проблемою. У Хорватії вона належить до інформаційних наук, а в Чехії – до історичних. Вітчизняні вчені інколи використовують застаріле трактування музеології як спеціальної історичної дисципліни. Проте поступово переважає точка зору про належність музеології до культурологічних наук, визначається її головне місце в системі соціогуманітарних наукових знань, тісний зв'язок з природничими і технічними науками, що пов'язано з багатофункційністю і поліфункціональністю музею.

Дослідження музею як соціокультурного інституту підтверджує тезу про спорідненість його з культурологією – науки про зміст і суть культури як соціально-історичного явища. Культура – це існування фактів, у яких зафіксовані цінності. Водночас, історія, створюючи дійсність, формує цінності, що виражаються у світогляді, через які виявляються особливості окремого культурного універсуму. Саме культурологія вивчає процес формування цінностей і світогляду.

Велику увагу в науковому обговоренні музеєзнавці надають поняттю «музей». Цей термін відомий ще з античної доби і в процесі розвитку людства подолав свій шлях історичної трансформації змісту.

У Законі України «Про музеї і музейну справу» (1995 р.) зазначається: музеї – це культурноосвітні та науково-дослідні заклади, призначені для вивчення, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури, долучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини. Ця дефініція, відображає зміст музею як закладу

культури, але не враховує сучасні тенденції в розвитку соціогуманітарних наук та виклики суспільства XXI ст.

Практично до середини XX ст. музеологія – це практичні знання, що зосереджувала свою увагу на організаційній стороні діяльності музеїв: як побудувати експозицію, долучити відвідувача в музей, використати величезний емоційний потенціал, закладений у музейному предметі. Музей не розглядався як соціальний інститут в загальній системі культури людства.

У 1980–1990-ті рр. вийшли друком праці, присвячені саме розвитку музею як інституції. Одним із головних напрямів досліджень стає узагальнення накопиченого емпіричного матеріалу, систематизація висновків, формування ідеології сучасного музею.

Характеризуючи думки щодо «нової музеології», варто розглянути дослідження Т. Шоли, в яких проаналізовано стан музеології як наукової дисципліни, визначено її завдання на сучасному етапі. Викремлюючи основні питання, що потребують рішення, він як найактуальніше визначає «визначення сутності музею». Узагальнюючи сучасні міркування музеологів про суть музейного предмета і специфіку «музеїв третього покоління», Т. Шола вказує на зміну ролі музею в суспільстві, переродження його з «явища» в «процес», спрямованість сучасного музею в майбутнє.

У Центральній Європі під впливом французької й німецької філософії, найчастіше використовують термін «музеалізація» – специфічний («музеальний») процес засвоєння реальності, в межах якого основна увага переноситься з «речей як таких» і з їх «потенційних ресурсів» на меморіальну й культурну цінність реальності. У контексті такої парадигми музей – постійно діючий, некомерційний інститут, відкритий для публіки, що має справу з музеалізацією, а музеологія досліджує всі теоретичні та практичні аспекти музеального феномену.

А. В. Куцегуб

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ: ДОСВІД МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ-КВАРТИРИ СІМ'Ї ГРИЗОДУБОВИХ

Україна по праву посідає одне з перших місць за кількістю видатних історико-культурних пам'яток у Європі. Та, на жаль, слід відзначити, що великий історико-культурний потенціал України не використовується належним чином у зв'язку з наявністю декількох серйозних проблем у музейній галузі.

Серед багатьох особливо важливою є проблема підготовки музейних кадрів, яка полягає в нестачі професійних кадрів на місцях. Розглянемо її на прикладі Меморіального музею-квартири сім'ї Гризодубових м. Харків.

Згідно з Положенням філії № 2 комунального закладу культури «Центр культури Київського району» «Меморіального музею-квартири сім'ї Гризодубових», штатний розпис передбачає 2 співробітники, безпосередньо завідувач філії та зберігач фондів. У 2013 р. у зв'язку з тим, що зберігач фондів